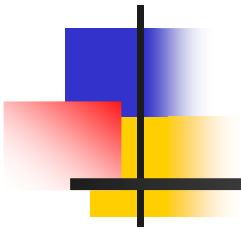

Ημερίδα

«Παραγωγικές διαδικασίες και Υγεία»

«Υγεία και Ασφάλεια στην Εργασία»

Δρ Χριστίνα Θεοχάρη

Περιβαλλοντολόγος – Πολ. Μηχανικός
Πρόεδρος ΕΚΠΑΑ

Τετάρτη 9 Νοεμβρίου 2011

Περιεχόμενα

1. Ιστορική αναδρομή
2. Οριοθέτηση του αντικειμένου της ΥΑΕ
3. Το θεσμικό πλαίσιο
4. Κύρια στοιχεία βελτίωσης της Υγείας, της Ασφάλειας και των συνθηκών εργασίας
5. Κλάδοι αιχμής ως προς την ΥΑΕ
6. Το κόστος των κακών συνθηκών εργασίας
7. ΥΑΕ και εκπαίδευση

1. Ιστορική αναδρομή

- Η παγκόσμια ιστορία αναφέρει πλήθος εξεγέρσεων που συνδέονταν με τις απάνθρωπες συνθήκες εργασίας.
- 3000 π.Χ. στις Θήβες της Αιγύπτου καταγράφεται ιστορικά η πρώτη εργατική ανταρσία που αναφέρεται σε λογοτεχνικά κείμενα της εποχής.
- 73-71 π.Χ. ο μεγαλύτερος ξεσηκωμός των σκλάβων με αρχηγό τον Σπάρτακο.
- Διαχρονικό ζητούμενο ο **εξανθρωπισμός της εργασίας.**

2. Οριοθέτηση του αντικειμένου της ΥΑΕ

- **Οι Συνθήκες εργασίας (ΣΕ) και η Υγεία και Ασφάλεια της Εργασίας (ΥΑΕ)**

Αναφέρονται σ' ένα σύνολο παραμέτρων που καθορίζουν την επαγγελματική ζωή του εργαζόμενου, τόσο όσον αφορά στην ασφάλεια και την υγιεινή του εργασιακού περιβάλλοντος, όσο και την εν γένει ποιότητα ζωής του.

- **Επαγγελματική υγεία:** δεν περιορίζεται στην έλλειψη επαγγελματικής ασθένειας ή τραυματισμού, αλλά στοχεύει στην προστασία της ψυχικής και σωματικής ευεξίας, ικανοποίηση του ατόμου από το εργασιακό περιβάλλον και το περιεχόμενο της δουλειάς του, που συνακόλουθα φέρνει καλύτερη επικοινωνία μεταξύ των εργαζομένων και βελτίωση του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος εργασίας.

Διεπιστημονική συνέργεια

- ιατρική
- τοξικολογία
- επιδημιολογία
- ψυχολογία
- ασφάλεια της εργασίας
- εργονομία
- δίκαιο της εργασίας
- εργασιακές σχέσεις
- οικονομικά της εργασίας
- κοινωνιολογία κ.α.

Η ΥΑΕ σχεδιάζεται και υλοποιείται στα ακόλουθα στάδια

A. Πρόβλεψη πριν της έναρξη της παραγωγής

- Σχεδιασμός εγκαταστάσεων
- Σχεδιασμός μηχανημάτων
- Μελέτη της παραγωγικής διαδικασίας

B. Πρόβλεψη κατά την λειτουργία

- Τεχνικά μέτρα
- Υγειονομικά μέτρα
- Οργανωτικά μέτρα

Γ. Πρόβλεψη κοινωνική

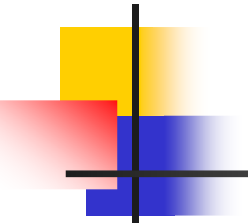
- Κοινωνική ασφάλιση
- Εισφορά επαγγελματικού κινδύνου
- Υπαγωγή στα βαρέα και ανθυγιεινά

3. Το θεσμικό πλαίσιο

- Το 1912, σε μια εποχή κοινωνικών μεταρρυθμίσεων θεμελιώθηκαν οι πρώτοι εργατικοί νόμοι και ετέθη σε ισχύ νόμος που θα μπορούσε να αποτελεί σπουδαίο νομοθέτημα προληπτικής προστασίας της υγείας των εργαζομένων.
Ν. ΔΚΣΤ' της 22/28 Ιαν. 1912 *«περί όρων ιδρύσεως βιομηχανικών εργοστασίων»* που υποχρεώνει τους ενδιαφερομένους για την κατασκευή βιομηχανικών εγκαταστάσεων για την λειτουργία τους να ζητούν άδεια από το Υπουργείο Βιομηχανίας.
- *Άλλα νομοθετήματα αναφέρονται στην προστασία τόσο των εργαζομένων όσο και των περιοίκων.*
- Ν.1568/1985
- Οδηγία 89/391

4. Κύρια στοιχεία βελτίωσης της υγείας, της ασφάλειας και των συνθηκών εργασίας

-
- Προσαρμογή των εγκαταστάσεων και των μεθόδων εργασίας στις φυσικές και διανοητικές ικανότητες του εργαζομένου, με την εφαρμογή των αρχών της εργονομίας.
 - Πρόληψη της διανοητικής έντασης ή άγχους (stress) που δημιουργείται από τον ρυθμό και την μονοτονία της εργασίας («Μοντέρνοι καιροί»)
 - Ρύθμιση των χρονικών ορίων εργασίας σε όλες τους τις μορφές (ροή, ωράριο, οργάνωση χρόνου εργασίας, άδειες, διάρκεια εργασιακής ζωής κλ.π.).

4. Κύρια στοιχεία βελτίωσης της υγείας, της ασφάλειας και των συνθηκών εργασίας

- **Υιοθέτηση μορφών οργάνωσης της εργασίας** που αξιοποιούν στο έπακρο το περιεχόμενο της εργασίας και επιτρέπουν την πλήρη αξιοποίηση των ικανοτήτων και των προσόντων των εργαζομένων, έναν ανθρώπινο ρυθμό εργασίας, την μείωση της κόπωσης, μια μεγαλύτερη ικανοποίηση στην εργασία, και την ευρύτερη συμμετοχή των εργαζομένων στην οργάνωση της δουλειάς τους.
- **Βελτίωση, γενικά, των συνθηκών** κάτω από τις οποίες προσφέρεται η εργασία και των συλλογικών εργασιακών σχέσεων που αποτελούν **το θεσμικό πλαίσιο** για τον προσδιορισμό αυτών των συνθηκών (ΣΣΕ).

4. Κύρια στοιχεία βελτίωσης της υγείας, της ασφάλειας και των συνθηκών εργασίας

- Κάθε μέτρο που αποσκοπεί στην καλυτέρευση των κοινωνικών υπηρεσιών και του πλαισίου ζωής των εργαζομένων (κατοικία, συγκοινωνίες, διατροφή, ψυχαγωγία κλπ) ως απαραίτητο συμπλήρωμα των μέτρων που συμβάλλουν στην διαμόρφωση καλύτερων συνθηκών εργασίας.

5. Κλάδοι αιχμής ως προς την ΥΑΕ

- Γεωργία
- Κατασκευές
- Εκπαίδευση
- Αλιεία
- Τουριστικές υπηρεσίες/επισιτισμός
- Υγεία
- Μεταφορές (Σιδηροδρομικές, αεροπορικές και πλωτές μεταφορές, Οδικές μεταφορές)

Γεωργία

- **Περισσότεροι από 10 εκατομμύρια άνθρωποι απασχολούνται στη γεωργία και δασοκομία.**

Παρόλο που οι αριθμοί των εργαζομένων και των γεωργικών εκμεταλλεύσεων τείνουν να μειώνονται, η γεωργία εξακολουθεί να συνιστά έναν ζωτικά σημαντικό τομέα.

Ορισμένοι τομείς, όπως η καλλιέργεια οπωροκηπευτικών και η δασοκομία, μετρούν περισσότερους εργαζομένους, συχνά όμως πρόκειται για εποχιακό φαινόμενο.

- **Το ποσοστό θανατηφόρων ατυχημάτων**

Το 2000, ανερχόταν σε 12,6 ανά 100.000 εργαζομένους (ΕΕ 15) ,

Το ποσοστό των ατυχημάτων που συνεπάγεται περισσότερες από 3 ημέρες απουσίας από την εργασία ξεπερνάει τους 6.000 ανά 100.000 εργαζόμενους.

Τα ποσοστά αυτά συγκαταλέγονται μεταξύ των υψηλότερων για όλους τους κλάδους.

Κατασκευές

Ο κλάδος των κατασκευών είναι ο κλάδος με τις χειρότερες επιδόσεις σε θέματα ασφάλειας και υγείας στην Ευρώπη.

- Οι εργαζόμενοι στον κλάδο των κατασκευών είναι περισσότερο εκτεθειμένοι σε **βιολογικούς, χημικούς και εργονομικούς παράγοντες κινδύνου, καθώς και σε θόρυβο και ακραίες θερμοκρασίες (κάυσωνες/ψύχος).**
- Το 45% περίπου των εργαζομένων στον κλάδο των κατασκευών αναφέρουν ότι η δουλειά τους επηρεάζει την υγεία τους.
- Οι κατασκευές είναι ένας από τους πλέον απαιτητικούς κλάδους από την άποψη των σωματικών απαιτήσεων.
- Το κόστος των ατυχημάτων και των προβλημάτων υγείας είναι τεράστιο για τους εργαζόμενους, τους εργοδότες και τα ασφαλιστικά συστήματα.

Αλιεία

- Η αλιεία κατατάσσεται μεταξύ των πλέον επικινδύνων επαγγελμάτων (Έκθεση ΔΟΕ).
- Κάθε χρόνο 24.000 άνθρωποι χάνουν την ζωή τους σε όλο τον κόσμο, στον τομέα της αλιείας.
- Ο τομέας αυτός δεν περιορίζεται μόνο στην αλιεία **ανοικτής θαλάσσης** αλλά περιλαμβάνει και δραστηριότητες, όπως αυτή των **ιχθυοκαλλιεργειών**.
- Η **εκτίμηση κινδύνου** συνεπάγεται προσδιορισμό των κινδύνων που υπάρχουν σε κάθε επιχείρηση (είτε προκύπτει από δραστηριότητες εργασίας ή από άλλους παράγοντες, π.χ. τη διάταξη των εγκαταστάσεων) και στη συνέχεια την αξιολόγηση της έκτασης των εν λόγω κινδύνων, λαμβάνοντας υπόψη τις υπάρχουσες προφυλάξεις.

Ξενοδοχεία, εστιατόρια, τροφοδοσία

- Τα ξενοδοχεία, εστιατόρια κλπ (HORECA) είναι ένας από τους ταχύτερα αναπτυσσόμενους τομείς στην Ευρώπη.
- Το 2004 περισσότεροι από 7,8 εκατομμύρια άνθρωποι απασχολούνταν (Eurostat, 2005) και ο τομέας είχε πάνω από € 338 δισεκατομμύρια κύκλο εργασιών (Eurofound, 2005).
- Θέσεις εργασίας τείνουν να είναι **προσωρινές, με ακανόνιστο ωράριο, χαμηλό μισθό και μικρές προοπτικές εξέλιξης.**
- Υψηλό ποσοστό **νέων ανθρώπων** που εργάζονται στον τομέα.

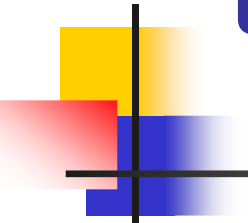

Ξενοδοχεία, εστιατόρια, τροφοδοσία

Τα χαρακτηριστικά του τομέα HORECA που μπορεί να έχει αρνητικό αντίκτυπο στην Επαγγελματική Ασφάλεια και Υγεία (ΕΑΥ) είναι:

- μεγάλος φόρτος εργασίας,
- παρατεταμένη ορθοστασία και στατικές θέσεις του σώματος,
- επαφή με (ενίοτε δύσκολους) πελάτες,
- υψηλά επίπεδα απογευματινής και νυχτερινής εργασίας, τα οποία διαταράσσουν την ισορροπία εργασίας-ζωής του εργαζομένου,
- υψηλά επίπεδα άγχους,
- μονότονη εργασία,
- παρενόχληση και τη βία, ακόμη και από συναδέλφους τους πελάτες, εργοδότες.

Υγεία και ασφάλεια του προσωπικού υγειονομικής περίθαλψης

-
- Οι εργαζόμενοι στον τομέα της υγειονομικής περίθαλψης καλούνται να επιτελέσουν ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων εντός περιβαλλόντων που απειλούν την υγεία τους και τους εκθέτουν στον κίνδυνο επαγγελματικών ασθενειών ή ατυχημάτων που σχετίζονται με την εργασία.
 - Ο τομέας της υγειονομικής περίθαλψης είναι ευρύτατος, **καθώς απασχολεί το 10% περίπου του συνόλου των εργαζομένων** σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση.
 - Τα τρία τέταρτα και πλέον αυτών είναι **γυναίκες**.

Υγεία και ασφάλεια του προσωπικού υγειονομικής περίθαλψης

Το ευρύ φάσμα των κινδύνων που αντιμετωπίζουν οι εργαζόμενοι στον τομέα της υγείας περιλαμβάνει:

- **Βιολογικούς κινδύνους**, όπως λοιμώξεις που προκαλούνται από τραυματισμούς με βελόνα.
- **Χημικούς κινδύνους**, περιλαμβανομένων των φαρμάκων που χρησιμοποιούνται στη θεραπεία του καρκίνου και των απολυμαντικών ουσιών.
- **Σωματικούς κινδύνους**, όπως είναι η ιοντίζουσα ακτινοβολία.
- **Εργονομικούς κινδύνους**, παραδείγματος χάρη, η διαχείριση ασθενών.
- **Ψυχοκοινωνικούς κινδύνους**, περιλαμβανομένης της βίας και της εργασίας κατά βάρδιες.

Σιδηροδρομικές, Αεροπορικές και Πλωτές Μεταφορές

Η διαχείριση των κινδύνων για τους εργαζόμενους στις σιδηροδρομικές, αεροπορικές και πλωτές μεταφορές αποτελεί πρόκληση λόγω της πολυμορφίας των θέσεων εργασίας και των κινδύνων τους οποίους καλούνται να αντιμετωπίσουν, λόγω:

- της μοναχικής φύσης της εργασίας μακριά από την οικογενειακή εστία,
- της μόνιμης απειλής οδικών και αεροπορικών κινδύνων,
- άλλων παραγόντων που δεν μπορούν εύκολα να ελεγχθούν.

Κίνδυνοι και πηγές κινδύνων που αφορούν τους οδηγούς οδικών μεταφορών

- Έκθεση σε κραδασμούς.
- Παρατεταμένη καθιστική εργασία (σχεδιασμός καθίσματος, θαλάμου οδήγησης και άλλου εξοπλισμού),
- Χειρωνακτική διακίνηση φορτίων,
- Έκθεση σε θόρυβο – κατά την φόρτωση και εκφόρτωση, κατά την οδήγηση φορτηγών (κινητήρες, ελαστικά, εξαερισμός, κ.λπ.),
- Εισπνοή διαφόρων αναθυμιάσεων και καπνών,
- Χειρισμός επικίνδυνων ουσιών (καυσαέρια, χημικά προϊόντα εντός του οχήματος, καύσιμα, έκθεση στη σκόνη κατά τη φόρτωση),
- **Κόπωση** είναι το συχνότερα αναφερόμενο πρόβλημα υγείας στον τομέα των χερσαίων μεταφορών σύμφωνα με την ευρωπαϊκή έρευνα για τις συνθήκες εργασίας του Ιδρύματος του Δουβλίνου και με εθνικές έρευνες.
- **Κρούσματα βίας και παρενόχλησης** που στις περισσότερες περιπτώσεις δεν καταγγέλλονται.

Εκπαίδευση

- Ο τομέας της εκπαίδευσης έχει ιδιαίτερους κινδύνους.
- Σύμφωνα με πρόσφατες μελέτες, το 15% των 11 εκατομμυρίων εργαζομένων στον τομέα της εκπαίδευσης στην Ευρώπη, από δασκάλους και μάγειρες έως διοικητικό προσωπικό, έχουν δεχθεί **σωματική ή λεκτική κακοποίηση στον χώρο εργασίας (bullying), μερικές φορές από τους μαθητές, ενώ σε άλλες περιπτώσεις είναι δυσσαρεστημένοι από την συμπεριφορά των γονέων.**

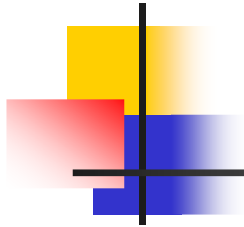
6. Το κόστος των κακών συνθηκών εργασίας

- Υπερβαίνουν τα 30 δις ΕΥΡΩ/έτος, ως άμεση συνέπεια εργατικών ατυχημάτων και επαγγελματικών ασθενειών στην Ε.Ε , ποσό στο οποίο δεν περιλαμβάνεται το έμμεσο κόστος από απώλειες στην παραγωγή, απουσίες εργαζομένων, βλάβες του εξοπλισμού κ.λπ.
- Το συνολικό κόστος στην Ε.Ε. από εργατικά ατυχήματα και επαγγελματικές ασθένειες κυμαινόταν μεταξύ 185 και 270 δις ΕΥΡΩ δηλαδή το 2,6 έως 3,8% του ΑΕΠ. (2000)
- Στην Ελλάδα το κόστος είναι ακόμη πιο επαχθές για την οικονομία της χώρας. Μόνο για τους ασφαλισμένους στο ΙΚΑ που εκπροσωπούν το ήμισυ περίπου των ασφαλισμένων, το άμεσο κόστος των ατυχημάτων κυμαίνεται κατά τους διαθέσιμους υπολογισμούς ανάμεσα στα **150 και 290 εκατομμύρια ΕΥΡΩ.**
- Όσο για τις **επαγγελματικές ασθένειες αυτές κοστίζουν πέντε ή δέκα φορές περισσότερο από τα ατυχήματα,** το κόστος τους όμως είναι αδύνατο να υπολογισθεί με ακρίβεια γιατί δεν υπάρχει στη χώρα μας σχετικά καταγραφή.

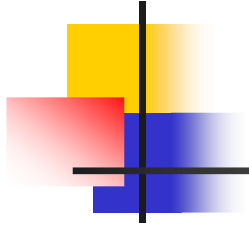

7. ΥΑΕ και εκπαίδευση

- Η ΥΑΕ ιστορικά αποτελούσε πεδίο διεκδίκησης των συνδικάτων διότι είναι προφανώς ένα θέμα που αφορά την υγεία και αρτιμέλεια των εργαζομένων.
- Στη συνέχεια καθώς η νομοθεσία για την ΥΑΕ γινόταν όλο και πιο περιεκτική εισήχθη η έννοια των ανθρώπινων πόρων στο πλαίσιο της επιχείρησης και της καθοριστικής συμβολής τους στην ανταγωνιστικότητα της επιχείρησης.
- Πρότυπα περιβαλλοντικού περιχομένου όπως το ECOLABEL το EMAS συμπεριέλαβαν θέματα συνθηκών εργασίας, και πρότυπα είτε ISO είτε το OHSAS 18001 συνδυάζονται για να αποδεικνύεται η συμβατότητα των επιχειρήσεων με αρχές και διαδικασίες που τις καθιστούν συμβατές με ένα συγκεκριμένο πλαίσιο.
- Καθώς όλοι οι εργαζόμενοι εκτίθενται σε εργασιακούς κινδύνους που εξελίσσονται καθώς και οι εργασιακές συνθήκες εξελίσσονται και αλλάζουν εισάγοντας νέους παράγοντες όπως στρες, μυοσκελετικές παθήσεις, εξουθένωση (**burnout**), επιθετικότητας (**bullying**) κ.ά. χρειάζεται και νέος τρόπος αντιμετώπισης.

- Για την προώθηση της ΥΑΕ είναι ανάγκη να υπάρξει η σχετική παιδεία. Για τον λόγο αυτό είναι αναγκαία η ένταξη στην εκπαιδευτική διαδικασία και πρακτική της ΥΑΕ και της ποιότητας και ασφάλειας του εργασιακού περιβάλλοντος.

Σας ευχαριστώ!